

зование — подъ грижата на едно министерство на просвѣщеніето въ Цариградъ, титулярния на което щѣше да бжде, ако не самъ Метхадъ паша, то други нему подобенъ държавникъ — въ всѣки случай не българинъ, забиколенъ съ нѣколко *мухтири*¹⁾ и отъ *немусулманскитѣ* народи, въ видъ на помощници — секунданти; тъй сѣщо да истъкне, съ единъ вотпранъ и утвърденъ законъ, налаганието името *Османлии* на подвластнитѣ християнски народи. Съ измама или насилственно, Метхадъ паша бѣше способенъ да наложи на тия народи и едното и другото, чрѣзъ тѣхнитѣ водители и, божемя, народни прѣдставители отъ каквито и ний не бѣхми лишени тогива.²⁾ Поведението на Д-ръ С. Чомакова, въ качеството си на постояненъ народенъ прѣдставитель въ Цариградъ по църковния въпросъ, и на Н. Михайловски, въ качеството си на български цензоръ, върху упорития български екзархъ Антима I-й, когото принуждавахъ да тръгне по водата имъ, за да завеждатъ българския народъ въ шепитѣ на Метхада, бѣше едно осждително поведение, което ни навежда на горнята мисль, и всѣкой го помни. А за добра честь, около екзарха тогива се намѣрихъ по-далновидни патриоти и го укоражихъ въ упорството му. Вслѣдствие — Н. Блажество прѣтърпѣ смѣнение отъ екзар. прѣстолъ и заточение, но на реформаторския пжтъ на турската дипломация минъ мишка.

А че реформаторскитѣ тенденции на Метхадъ паша не сж били никакъ въ полза на християнското, особно на българското, население въ Европ. Турция не липсватъ доказателства. Когато е билъ великъ везиръ, той, ядосанъ, е говорилъ въ присѣктствие и на други висши чиновници:

„Много злѣ направихъ нашитѣ прадѣди, че не исчистихъ трънѣето въ Румели (така турцитѣ наричатъ Балканския полуостровъ) като го прѣвзехъ, съ истурчванието на всичкото население, както направихъ съ гегитѣ (потурчени албанци) и съ поманитѣ (потурчени българи), или съ истрѣблението му; та сега не щѣхми да имами тѣзи *бели* на главата си.“ Други

¹⁾ Съ образуването на вилаетитѣ, почнахъ да се назначаватъ при валиитѣ и по единъ християнинъ съ чинъ *муавитинъ* (помощникъ), както се практикува и до сега въ вилаетитѣ. Турскитѣ чиновници обаче въ *валилика* давахъ на тия *муавитини* по своя вкусъ друго название: *мухтири* (буквално: *доносчици*).

²⁾ Въ члтовния Цариградски парламентъ бѣхъ слѣдующитѣ наши, сиречь български прѣдставители: отъ Тулчанската каза — Братията Дамитраки и Стефанаки бей; отъ Търновската — Юрданчо Хаджи Николовъ ефенди; отъ Руссенската — П. Златевъ ефенди; отъ Пловдивската — Георгаки бей и др.